

ודאי געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב?

דער ענין איז: יעדער איינער דארף דינען דעם אויבערשטן לויט זיינע אלע כחות.

בשעת מען קומט צו א גביר נאך צדקה, קען ער ניט טענה'ן אז ער וועט יוצא זיין מיט תורה, תפלה, לערנען חסידות און נגלה, — ער דארף וויסן אז אין בית המקדש האט געדארפט זיין בגדי זהב.

פון דער צווייטער זייט, דארף מען געדענקען אז מען קען ניט יוצא זיין בלויז מיט אויסהאלטן ישיבות א.ד.ג. — בגדי זהב — נאר מען דארף האבן אויך בגדי לבן, ריינע קליי-דער, ענינים רוחניים וואס זיינען ריין און אויסגעטאן פון גשמיות און חומ-ריות.

און יעדע איינע פון זיי דארף זיין צוגעפאסט צו איר אָרט. ביי די עבודות וואס אויסער קדשי קדשים — דארף מען נוצן בגדי זהב, אויס-נוצן בגדי זהב אויף בית המקדש זאכן.

— ווי עס שטייט אין מדרש⁸: לא הי' ראוי זהב להשתמש בו ולא נברא אלא בשביל בית המקדש. דעו עיקר בריאת הזהב איז געווען צוליב בית המקדש און מצד דעם איז דאס דא אויך אין דער גאנצער וועלט. און יעדער איד פארשטייט דאך, אז מען דארף ניט מאכן דעם עיקר פאר א טפל און דעם טפל פאר אן עי-קר. —

אבער בשעת עס רעדט זיך וועגן קדשי קדשים, דער קדשי קדשים פון יעדער אידנס נשמה, דארטן דארף

האט געזאגט⁹: אז נאר אינוערע גופים זיינען איבערגעגעבן אין גלות ושעבוד מלכיות, אבער אינוערע נש-מות האט מען אין גלות ניט פאר-טריבן און אין שעבוד מלכיות ניט איבערגעגעבן. —

אין דעם רוחניות'דיקן בית המק-דש וואס געפינט זיך ביי יעדער אידן, זיינען אויך פאראן די אלע זמנים פון יאר, און בשעת עס קומט יום כיפור, דארף יעדער איד, וואס ער איז דער כהן גדול אין זיין בית המקדש, טאן אליין אלע עבודות און ניט פארלאזן זיך אויף אן אנדערן. און אין דעם וואס ער דארף טאן, זיינען פאראן צוויי טיילן: די עבו-דות אין קדשי קדשים בבגדי לבן און די איבעריקע עבודות בבגדי זהב.

יג. דער טעם וואס די כהנים בע-בודתם האבן געדארפט אנטאן בגדים לכבוד ולתפארת — וכו"ל וואס יום כיפור האט געדארפט זיין די עבודה בבגדי זהב, אויסער אין קדשי קד-שים — שרייבט דער רמב"ם¹⁰, ווייל אין קדושה דארף מען נוצן די שענסטע און בעסטע זאכן. גאלד פארנעמט א וויכטיק אָרט און עס מאכט אן איינדרוק אויפן מענטשן, דארף זיין די עבודה אין בית המק-דש, בפרט ביום כיפור, בבגדי זהב, איז דאך לויט דעם ניט פארשטאנ-דיק, פארוואס דוקא אין קדשי קד-שים איז געווען די עבודה בבגדי לבן? אין קדשי קדשים איז דאך נאך הייליקער, האט דאך דארטן א

(8) ג' תמוז תרפ"ז. לקוטי דבורים תרצב, א.

סה"ש תרפ"ז ע' 169.

(9) מורה נבוכים חלק ג פרק מה.

(10) בראשית רבה פרשה טז, ב.

מען קומט צו אים וועגן געלט וועט
ער זאגן — זאל מען גיין צו אן
אנדערן וואָרום ער איז א קדוש
וטהור. ער ווייס אז דער בית המקדש
דש, די ישיבה, בית הכנסת ובית
המדרש דארף האָבן זהב — דארף
ער געבן זהב.

בשעת אָבער עס קומט צו קדשי
קדשים, איז ער גלייך מיט אַלע
מען, ער גייט ניט אַרום מיט בגדי
זהב נאָר מיט בגדי לבן, ווייסע ריינע
קליידער, ריין פון גשמיות וחומריות.
ער ווייס אז אין קדשי קדשים האָט
זיך קיין זאך ניט געפונען, אפילו
דער לחם הפנים, וואָס ער איז היי-
ליקע ברויט, איז אויך ניט געווען
אין קדשי קדשים. מער ניט ווי דער
אויבערשטער, די תורה — דער ארון
און די לוחות — און דער כהן גדול.

טו. און דאָס איז דער מוסר הש-
כל פאַר יעדער אידן:

די התחלה פון לעבן, די התחלה
פון עבודה און דער אָנהויב פון יאָר,
דארף זיין מיט אַ פשוט'ן אויסגע-
שריי צום אויבערשטן — העכער פון
שכל, און דערנאָך דארף ער אַליין
טאָן די עבודות אין בית המקדש,
וואָס ער איז גאַנץ אויך איצטער, אין
בגדי זהב און אין בגדי לבן.

און בשעת ער וועט אַזוי טאָן —
וועלן ביי אים גיין גשמיות און רוח-
ניות צוזאַמען, אַזוי ווי דער סדר
ביי דעם כהן גדול איז געווען. ניט
ער האָט פריער אָנגעטאָן די בגדי
זהב און נאָכדעם די בגדי לבן, נאָר
ער פלעגט זיי בייטן. פריער די בגדי
זהב, דערנאָך די בגדי לבן, דערנאָך
נאָך אַמאָל די בגדי זהב און דער-
נאָך נאָך אַמאָל די בגדי לבן, און

מען זהב ניט אַרייננעמען. דער גביר,
— מיט אַלעמען גלייך. די עבודות
פון קדשי קדשים דארף מען טאָן
בבגדי לבן.

יד. און דאָס איז דער ענין פון
עשרת ימי תשובה, וועלכע הויבן
זיך אָן מיט דעם ראש השנה'דיקן
שופר, און ענדיקן זיך מיט עבודת
כהן גדול ביום כיפור.

צום אָנהויב עשרת ימי תשובה
נעמט מען אַ שופר און מען בלאָזט
מיט אים. דער שופר איז אַ האָרן
פון אַ בהמה, אויך די קולות וואָס
מען בלאָזט מיט אים זיינען ניט קיין
„מוזיקאַלישע טענער“ נאָר איינפאַכע
קולות, תקיעה שברים און תרועה.
בשעת אַ איד שטעלט זיך אַוועק פאַר
דעם אויבערשטן זיינען ניטאָ קיין
חכמות. זיין פאַרבונד מיטן אוי-
בערשטן איז מיט אַ פשוט'ן האַרציקן
אויסגעשריי. ער שרייט אויס פון זיין
טיפן האַרצן, פנימיות הלב, אז ער
איז דעם אויבערשטנס אַ קינד און
דער אויבערשטער איז זיין פאָטער,
בעט ער, אז דער טאָטע זאל אים
געבן אַ שנה טובה ומתוקה.

דער סיום פון עשרת ימי תשובה
איז די עבודה פון כהן גדול אין
די אויבנדערמאָנטע צוויי טיילן. ד. ה.
אז ער ווייס און באַשליסט צו די-
נען דעם אויבערשטן סיי מיט בגדי
זהב, סיי מיט בגדי לבן.

בנוגע די זאכן וואָס זיינען אוי-
סערן קדשי קדשים, ווייס ער, אז
וויבאַלד דער אויבערשטער האָט אים
געגעבן געלט און אַ אידישע נשמה,
טאָר ער ניט באַהאַלטן זיך אין בגדי
לבן, ריינע קליידער, וואָס יעדער זאך
איז אויף זיי אַ פלעק, און בשעת

ריינע קליידער, א ריינע אויסגעליי-
טערטע האַרץ און א ריינע אויס-
געלייטערטע קאָפּ.

און דאָס האָט יעדער איד נאָך
דער טבילה ערב יום כיפור, א טבי-
לה, וואָס שווענקט אָפּ די ניט גוטע
און ניט פאַסיקע זאַכן.

יח. אזוי ווי דער כהן גדול, נאָך
דער גאַנצער עבודה פון בגדי זהב
און בגדי לבן, פלעגט זאָגן א תפלה
קצרה, און מיט די פאַר ווערטער
פלעגט ער אויסבעטן א גוטן יאָר
פאַר זיך, פאַר זיין שבט, און פאַר
אַלע אידן אין דער גאַנצער וועלט,
אויך אין גשמיות.

אזוי אויך יעדער איד, בשעת ער
טוט די עבודה אין דעם קדשי קד-
שים וואָס ביי אים אינווייניק, איז
מיט אַ פאַר געציילטע ווערטער אין
געציילטע מאַמענטן, ברענגט ער גליק
אויף אַלע טעג פון אַ גאַנצן יאָר.

און אזוי ווי די תפלה פון כהן
גדול איז געווען פאַר אַלע אידן,
אזוי אויך די תפלה פון יעדער אידן
יום כיפור, וואָס ער קומט דאָך צו גיין
בבגדי לבן מיט אַ ריינער האַרץ און
אַ גוטער כוונה, טוט ער אויף —
ניט נאָר פאַר זיך און זיין פאַמילי-
ליע, נאָר פאַר אַלע אידן, ישראל
ערבים זה בזה¹¹), אויף ממשיך זיין
אַ שנה טובה ומתוקה ברוחניות
ובגשמיות.

(משיחת ז' תשרי תשי"ז)

ווידער אַמאָל — בגדי זהב. ווייל
ביי אידן איז גשמיות מיט רוחניות
ניט אַפגעטיילט.

טז. יום כיפור דאַרף אַ איד זיך
באַטראַכטן און צוגרייטן זיך אַריי-
צוגיין אין קדשי קדשים וואָס ביי
אים אינווייניק.

וואָס איז דער מיין פון קדשי
הקדשים?

אין קדשי הקדשים פון בית המק-
דש, האָט זיך געפונען מער ניט ווי
דער ארון אַליין, און אין דעם ארון
האַבן זיך געפונען די לוחות. דאָס
הייסט:

קדשי הקדשים דאָס איז דער אָרט
פון לוחות — תורה אין אַן אופן
פון חקיקה — איינגעקריצטע תורה.
דאָס איז אויך דער מיין פון קדש
הקדשים, וואָס געפינט זיך ביי יע-
דער אידן אינווייניק.

דער פאַרבונד פון אַ אידן מיט
תורה, תורת חיים, איז אַ פאַרבונד
אין אַן אופן פון חקיקה¹²).

יז. אַז עס קומט יום כיפורים און
אַ איד דאַרף אַריינגיין אין קדש
הקדשים, ווערט ביי אים אַ שאלה:
ווי קען איך אַריינגיין אין קדשי
קדשים, בשעת אַז איך בין אינגאַנצן
„ניט פאַרפוצט“?

אויף דעם ענטפערט מען:

אויף אַריינצוגיין אין קדשי קד-
שים פאַדערן זיך ניט קיין בגדי
זהב, קיין פאַרפוצונגען, קיין קאָ-
לירן. עס פאַדערן זיך אַבער ווייסע

11) לקוטי תורה ויקרא מה, א.

12) שבועות לט, א. סנהדרין כז, ב.

ובהקדים דבר חידוש בנוגע לעבודת יוהכ"פ, שאף שבדרך כלל עבודה בשמאל פסולה²³⁷, אבל ישנו יוצא מן הכלל — בעבודת הקטורת דיוהכ"פ בעת הכניסה לפני ולפנים, לקדש הקדשים — שלא זו בלבד שהותרה עבודה בשמאל, אלא מלכתחילה נקבע שהעבודה צריכה להיות בשמאל דוקא:

בעבודת הקטורת יש שני ענינים: (א) המחיתה עם הגחלים, (ב) כף הקטורת. ומובן, שהגחלים הם הטפל, ואילו העיקר היא הקטורת.

וסדר העבודה הוא — כדאיתא במשנה²³⁸: "נטל את המחיתה בימינו, ואת הכף בשמאלו". ופריך בגמרא: "יציבא בארעא וגירורא בשמי שמיא"? ומשני, "זו מרובה (וכבדה ליקח, צריכה ימין²³⁹) וזו מועטת" (מפני כובד המחיתה אינו יכול לסובלה בשמאלו עד הארון, לפיכך נוטל המחיתה בימינו וכף הקטורת בשמאלו²⁴⁰).

והגע עצמך:

מדובר אודות כהן גדול — עליו נאמר²⁴¹ "ויבדל אהרן להקדישו קדש קדשים", נוסף לכך ש"זרע לוי כולו מובדל לעבודת המקדש"²⁴²; אודות יום הכיפורים — יום המקודש מכל השנה, קדש הקדשים בענין הזמן; ואודות הכניסה לקדש הקדשים במקום, לפני ולפנים, ובקדש הקדשים גופא — בנוגע לעבודת הקטורת, שהיא העבודה הכי נעלית דיוהכ"פ, שלכן נקראת בגמרא בשם "יציבא".

ודוקא שם — נוטל כף הקטורת בשמאלו, ודוקא באופן כזה נכנס לקדש הקדשים!

וכל זה למה — לא מצד הנשמה, שכן, "כובד המחיתה" אינו נוגע לנשמה; מצד הנשמה — הרי אדרבה: הנשמה חפיצה בקטורת, שהיא העיקר, יותר מאשר בגחלים, שאינם אלא הטפל; אלא מאי, זהו דבר קשה עבור הגוף ובשר הגשמי של ה"הכה"ג, וכיון שהעבודה צריכה להעשות ביד הגשמית שצריך לבררה ולזככה ("איבער-אַרבעטן"), ויד גשמית כזו שיכול להיות בה חלישות ("יד כהה") — לא חלישות ברוחניות, אלא חלישות מצד הבשר הגשמי, לכן מחלקים את העבודה באופן כזה שהקטורת שהיא העיקר תהי' בשמאלו.

(237) רמב"ם הל' ביאת המקדש פ"ה הי"ח. (241) דברי הימים א כג, יג. הובא ברמב"ם

(238) יומא מז, א. הל' כלי המקדש רפ"ד.

(239) פרש"י שם. (242) רמב"ם שם רפ"ג.

(240) רמב"ם הל' עבודת יוהכ"פ רפ"ד.

וזהו רצונו של הקב"ה — שבעת הכניסה של קדש הקדשים בנפש בקדש הקדשים שבזמן לקדש הקדשים שבמקום, תהי' מודגשת מעלת השמאל — יצה"ר שנהפך לטוב, "טוב מאד"¹³¹, שזוהי מעלת בעלי תשובה (ולא המעלה דימין שהיא מעלת הצדיקים), ובאופן כזה דוקא נכנסים לקדש הקדשים, ופועלים הענין ד"סלחתי כדברך"²⁴³, "מה הראשונים ברצון אף האחרונים ברצון"²⁴⁴, ואדרבה, שנעשה מרוצה יותר מכמו שהי' לפניו.

מו. ויתירה מזה — בימי הפורים:

שמו של היו"ט אינו "גורלות", אלא "פורים", "על שם הפור" — בלשון של גוים, ולא סתם גוים, אלא כמו המן, שנקרא "צורר היהודים"²⁴⁵, דלא כביוהכ"פ שאין בו ענין של "פור", כי אם "גורלות". והיינו לפי שהתשובה דיוהכ"פ היא בקדש גופא, ע"ד "לא תבא צדיקייא בתיובתא"²⁴⁶; אבל לאחריו כן, משחרב ביהמ"ק, נעשה ענין התשובה לא רק באופן של דקות וזיכוך, כמ"ש²⁴⁷ "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה", אלא תשובה כפשוטה — על חטאים, ועד גם על הפשעים, אלו המרדים¹⁰¹, היינו, שמורד ברבוננו¹⁶⁸... ויתירה מזה: יודע²⁴⁸ את רבונו ומכוין כו'...

כאן לא מדובר אודות שמאלו של כהן גדול; מדובר אודות יהודי פשוט, ועד שאפילו גרים בכלל, וגם עבדים משוחררים בכלל, ועד שיש דעה בפוסקים שאפילו עבדים שאינם משוחררים חייבים בעניני הפורים²⁴⁹. ואעפ"כ, פועל יהודי ע"י מסירת נפשו... — "ונהפוך הוא", "מאבל" (שגרוע יותר ממיתה רח"ל) "ליום טוב"²⁵⁰, שהוא נעלה יותר מימות החול, ולא עוד אלא שבנוגע לענינים של שמאל, כמו לבושים, הנה לבושי יו"ט צריכים להיות נאים יותר מלבושי שבת (כמבואר בפוסקים²⁵¹), וביו"ט ישנו החיוב דשמחה בבשר וביין²⁵², ועי"ז נעשה הענין ד"פורים", שיש בו חידוש גם לגבי יוהכ"פ —

(248) לשון חז"ל — תו"כ ופרש"י בחוקותי

כו, יד. ועוד.

(249) ראה שיחת פורים תשי"ט ס"ב

ואילך (תו"מ חכ"ה ס"ע 152 ואילך). וש"נ.

(250) אסתר ט, כב.

(251) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתקכ"ט ס"ז.

וש"נ.

(252) פסחים קט, א. שו"ע אדה"ז שם.

(243) שלח יד, כ.

(244) פרש"י תשא לג, יא. ועוד.

(245) אסתר ג, יו"ד. ועוד.

(246) ראה זח"ג קנג, ב. לקו"ת דרושי

שמע"צ צב, ב. ובכ"מ.

(247) קהלת יב, ז. וראה לקו"ת ר"פ האזינו.

ובכ"מ.

מקריבים שבעים פרים כנגד שבעים אומות העולם, משא"כ בשמע"צ מקריבים פר אחד כנגד ישראל ("יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך" ²¹).

ועד"ז יוסף (כנגד שמע"צ) — שמלבד היותו המשך ועיקר ענינו של יעקב, גדלה מעלתו יותר ממעלת יעקב (ושאר האבות והשבטים), כמבואר בדרושי חסידות ²² טעם החילוק שבין עבודת האבות והשבטים לעבודת יוסף, שהאבות והשבטים היו רועי צאן, באופן של התבודדות מעניני העולם, שלא יבלבלום לעבודת ה', משא"כ יוסף, שגם בהיותו "מושל בכל ארץ מצרים" ²³, ובמעמד ומצב ד"ויבוא הביתה לעשות מלאכתו" ²⁴, ה' בתכלית הדביקות באלקות — לפי שיוסף ה' למעלה מהעולם לגמרי, ולכן לא היו עניני העולם מבלבלים אותו מעבודת ה' להיותם באופן של העדר תפיסת מקום כלל (ע"ד ובדוגמת פר אחד דישראל בשמע"צ שלמעלה משייכות לשבעים פרים דאזה"ע בשבעת ימי הסוכות).

ומטעם זה נענש יוסף על עשיית כלי בדרך הטבע כשביקש משר המשקים "ועשית נא עמדי חסד והזכרתני אל פרעה גו'" ²⁵, משא"כ יעקב שעשה כו"כ פעולות כדי להנצל בדרך הטבע — כיון שיוסף הוא למעלה מהעולם לגמרי, ואין העולם תופס מקום אצלו כלל.

ה. ובדוגמת החילוק שבין יוסף להאבות הוא החילוק שבין כ"ק מו"ח אדמו"ר לרבותינו נשיאנו שלפנ"ז:

הרביים הקודמים חיו ופעלו בעיירות קטנות, כמו: ליאזנא, ליאדי, ליובאוויטש ²⁶ — באופן של התבודדות מהעולם.

משא"כ כ"ק מו"ח אדמו"ר — מתחלת נשיאותו ה' במוסקבא, ואח"כ בפטרבורג (כפי שנקראת אז לענינגראד), ולאח"ז (בצאתו מהמדינה ההיא) בריגא ²⁷, ולאח"ז (כבואו למדינה זו) בניו יורק, שאין לך "המונה של עיר" טוב (או גרוע...) יותר מזה, ובכל מקומות אלו היתה עבודתו ע"ד ובדוגמת עבודת יוסף הצדיק בהיותו מושל בכל ארץ מצרים. וכח זה הנחיל הרבי לנו — שבכל מקום שבו נמצאים, אפילו ב"מצרים", ו"מצרים" בכל התוקף ("אין דעם גרעסטן מצרים"), הרי, לא

(21) משלי ה, יז.

(26) וגם בראסטוב (עיר גדולה) — ה' זה

(22) ראה תו"ח ויחי קב, ב ואילך. ד"ה

באופן של התבודדות מהעיר.

ולא זכר תרע"ז, תפר"ח. ועוד.

(27) וגם אַטוואַצק (שדר בה במשך זמן)

(23) ויגש מה, כו.

— אף שאינה עיר גדולה, אינה גם כפר קטן

(24) וישב לט, יא.

(מקום ממוצע).

(25) שם מ, יד.

זו בלבד שלא מתפעלים כלל מהתוקף דמצרים, אלא אדרבה, שעוסקים שם בהפצת התורה.

ו. ענין זה נוגע גם לסדר העבודה:

יכול משהו לחשוב שעבודתו צריכה להיות בסדר מסודר: לכל לראש — לחשוב על עצמו, על בני ביתו, ואח"כ על אחרים. ובלשון הכתוב²⁸ "וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל".

והמענה לזה — שהסדר ד"וכפר בעדו ובעד ביתו (ואח"כ) ובעד כל קהל ישראל" שייך לעבודת כהן גדול ביהכ"פ בבית המקדש, משא"כ שנמצאים במצרים, בזמן הגלות, במעמד ומצב של חושך, אי-אפשר לעשות חשבונות בנוגע לסדרי העבודה, שתחילה תהי' העבודה עם עצמו ובני ביתו ואח"כ עם אחרים, אלא צריכים לעשות כל מה שיכולים תיכף ומיד, ללא סדרים וללא חשבונות.

וכשם שאין לעשות חשבונות בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם הזולת, כמו כן אין לעשות חשבונות בעבודה עם הזולת ע"ד הסדר הרגיל מן הקל אל הכבד, לפעול תחילה בדבר קל, ואח"כ דבר כבד יותר, אלא יש לעשות כל מה שיכולים לעשות, ללא סדר וללא חשבונות.

ולדוגמא: גם כשמדברים עם יהודי שלא יודעים בדיוק מעמדו ומצבו בהנחת תפילין — צריכים לדבר עמו בנוגע ללימוד פרק תניא קודם התפלה!...

— בניקאלייב הי' יהודי משכיל שאהב ללמוד חסידות, והי' נוהג ללמוד לקוטי-תורה בערב שבת, וכשהחשיך היום הי' עושה מה שעושים בלילה של ימות החול...

לכאורה יש מקום לתמיהה: היתכן?! כשאינני יודע מעמדו ומצבו בשמירת שבת — אדבר עמו אודות לימוד תניא?!...

והמענה לזה — שנמצאים אנו בזמן של שריפה רח"ל, ובזמן של שריפה לא עושים חשבונות, ולא מתנהגים ע"פ סדר מסודר, חוטפים ומצילים כל מה שיכולים להציל!

ז. ועוד ועיקר:

נמצאים אנו במעמד ומצב ש"הנה זה עומד אחר כתלנו"²⁹, "משיח

(28) אחרי טז, יז. וראה זהר ח"א צד, (29) שה"ש ב, ט. וראה שהש"ר שם, ח.

סע"ב. ח"ב קפב, סע"ב. וראה לקמן סי"ח. וש"נ.

שטייט שוין הינטערן וואַנט", ויתירה מזה — כפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר³⁰ — שהקב"ה הצית את כתלי הגלות ("דער אויבערשטער האָט אָנגעצונדן די גלות ווענט"), ובמילא צריכה להיות היציאה מן הגלות באופן של בריחה ("אַנטלויפן פון גלות"), כפי שבורחים מפני שריפה, שאז מתגלים כחות הנעלמים שבנפש, ובאופן שפועלים גם על הגוף³¹!

יציאת מצרים היתה באופן של חפזון — "כי בחפזון יצאת מארץ מצרים"³². ואם ממצרים היו צריכים לצאת בחפזון, מגלות זה האחרון שהוא קשה וארוך הרבה יותר, על אחת כמה וכמה שצריכים לצאת בחפזון. וכיון שצריכים לצאת ולברוח מהגלות בחפזון — אי אפשר לעשות חשבונות, לא בנוגע להקדמת העבודה עם עצמו לעבודה עם הזולת, ולא בנוגע לסדר של קדימה ואיחור בעבודה עם הזולת. יש לברוח מהגלות עם כל מה שיכולים להציל.

וע"י העבודה באופן של חפזון באים להגאולה העתידה, עלי' נאמר³³ "כי לא בחפזון תצאו ובמנוסה לא תלכו".

* * *

ח. כ"ק מו"ח אדמו"ר סיפר לי שפעם בשבת שלאחרי פסח קרא לו אביו כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע, וצוה עליו להוציא גמרא מש"ס ויילנא וללמוד מתוכה פרקי אבות³⁴ — מתאים להמנהג ללמוד פרקי אבות בשבתות שבין פסח לעצרת³⁵.

— ולהעיר, שכפי הנראה, הי' כ"ק מו"ח אדמו"ר נוהג ללמוד פרקי אבות (לא רק בשבתות שבין פסח לעצרת, אלא גם) בכל שבתות הקיץ³⁶,

[בדרך כלל נהוג אצל חסידים ללמוד פרקי אבות רק בשבתות שבין פסח לעצרת. — (כ"ק אדמו"ר שליט"א חייך ואמר:) בקוצר רוח היו ממתינים עד לסיום אמירת פרקי אבות, כדי לחזור המאמר חסידות

(30) אג"ק שלו ח"ו ע' שעב (נעתק ב"היום יום" בתחלתו).
 (31) וכהסיפור שאירע בעת השריפה בליובאוויטש, שא' דחק עצמו במקום צר ביותר, שלאח"ז הי' קשה להוציאו משם (ראה סה"מ תרפ"ז ע' קסה. אג"ק אדמו"ר מוהריי"צ ח"ד ע' ריא. לקו"ש ח"ב ע' 431 ועוד).
 (32) פ' ראה טז, ג.
 (33) ישעי' נב, יב.
 (34) תו"מ — רשימת היומן ע' שפא (מש"ק ר"ח אייר, תרצ"ה). וראה גם שיחת ש"פ אחרי, מבה"ח אייר דאשתקד ס"ז (תו"מ ח"ג ע' 62).
 (35) ראה ביאורים לפרקי אבות (קה"ת, תשנ"ו) בתחלתו. וש"נ.
 (36) ראה גם תו"מ — רשימת היומן ע' קפז. וש"נ.

הגדולים, משכילים בתורת החב"ד ועובדי ה' ובעלי לב רחב וזה מתבטא ומשתקף בניגונים.

ניגון ע—צו

ניגונים לשבת ויום טוב.

ניגונים חבדיים, המושרים תמיד בפי חסידי חב"ד. רובם ככולם מלאים רגש וספוגים מהתבוננות המוח והתפעלות הלב, ולאשר לא נודע לנו בבירור מי ה' מחברם, קראנום סתם בשם "ניגון לשבת טשוג, עיר באוקריינא היתה מפורסמת עם חסידי יום טוב".

שער ב.

ניגוני תפלה לימים נוראים (צ"ז—צ"ט)
סקארבאָוע ניגונים.

כאן נרשמו איזה ניגונים "סקארבאָוע" מתפלות ימה"נ כפי שהיו מושרים בליובאוויטש.

קטע משיחת ליל שש"פ תרצ"ז.

נוסח הניגונים הקבועים אצל כלל ישראל — הנק' סקארבאָוע — סידרם המהר"ל מפראג. בזמנו הי' עת צרה לישראל וביקש המהר"ל שיגלו לו משמים ניגונים לתפלה, אשר בזה יוכלו כלל ישראל לעורר רחמים העליונים ואז סידר הניגונים האלה. הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק צמח צדק אמר, שהניגונים שסידר המהר"ל מפראג הם משירי הלויים שבמקדש, ולכן היו הצדיקים מקפידים מאד על החזנים האלה, שהיו מוסיפים משלהם בהניגונים הקבועים.

קטע משיחת ליל ש"ק חוהמ"ס תש"ד.

ביים זיידען הוד כ"ק אאזמו"ר הרה"ק מוהר"ש איז געווען א חזן ר' איסר, ער איז געווען א איש המעלה, ר' איסר חזן פלעגט האָבען א באַזונדער נוסח אין די תפלות ימה"נ און בעיקר אין די תפלת "עבודה" ביוהכ"פ. ווען ער האָט אָנגעהויבען די עבודה האָט ער געגעבען א געשריי: "אתה", ולא כדרך החזנים שמתחילים בקריאה "אתה כוננת". — באַ כורעים פון די פסקא "והכהנים" האָט ער גע" האָט א תנועה-ניגון וואָס איז געווען מקובל, אז אזוי האָט מען געזונגען אין ביהמ"ק. ווען איסר דער חזן פלעגט זינגען באַ כורעים איז ניט געווען איינער, וואָס זאָל ניט מוריד דמעות זיין.

קטע משיחת ליל ש"ק האזינו י"ג תשרי תש"ה.

נמשך הדיבור ע"ד החזנים שהיו בליובאוויטש, ואמר כ"ק אדמו"ר שליט"א:
ר' איסר חזן הי' עוד בחיי הוד כ"ק אאזמו"ר

בער עס זינגען, אַלס דעם דריטען ניגון, וואָס פאָר חסידות.

ניגון סג.

"זשעבינער האָרץ".

עיר זשעמבין היתה מעולם מלאה חסידים אנשי חב"ד, משכילים ועובדים ה'. גם הניגונים שחיברו — או ניגנו — נתחלקו לב' סוגים: ניגונים מוחיים, — "מוח ניגונים" — וניגונים לבביים, — "האָרץ ניגונים" — ועל שם זה נקרא הניגון הראשון "זשע" בינער קאָפּ", כלומר ניגון שמביע מחשבת והתבוננות המוח של "המשכיל" אלקי — ובפרט לפי המסורה של ר' מיכאל דוואַרקיין המובא לעיל — והשני "זשעבינער האָרץ", להיותו יותר ביטוי הלב של ה"עובד" ה'.

איר החסידות

ניגון סד.

"דער פלפול".

ניגון בן חמש בבות, אשר מהלך שלוב תנועותיו מבבא לבבא הוא ע"ד קושי' ותירוץ. מה שבבא הקודמת תובעת, דורשת ותמהה — הבבא שאחרי' מצדקת, משתקת ומיישבת, והבבות מטפסות ועולות, סותרות ובונות, מפרקות ומקשות, מתרצות ומיישבות בדוגמת הפלפול התלמודי, וע"ש זה נקרא "דער פלפול".

ניגון סה, סז, סז.

ניגון לר' שלום האַרטיטאָנאָו, שריב מניקאָלאַיעוו.

ר' שלום, א' מתאחים החסידים והתמימים למשפחת האַרטיטאָנאָו מניקאָלאַיעוו, חיבר הרבה ניגונים חבדיים, המעוררים חשבון הנפש וכיסופי הנשמה להתרום לחיים רוחניים.

ניגון סח.

ניגון לר' יודיל מלאפיץ.

הניגון הזה מסר לספרנו החסיד ר' דובער האָס-קינד, שקיבלו מהתמים ר' יודיל ביישיבת תורת בליובאוויטש, שהי' נקרא בשם: "יודיל לאַפיצער".

ניגון סט.

"דער קרעמענטשגער ניגון".

הניגון הזה הביאו לליובאוויטש חסידי עיר קרעמענטשג ושל שם זה נקרא "דער קרעמענטשגער ניגון", אבל מקורו הוא מניקאָלאַיעוו. קרעמענ-

ניגון צט.

והכהנים.

הניגון — „סקארבאָוע“ — „והכהנים“.
שבתפלת עבודה ביוהכ"פ במקום שכורעים, כפי
שמנגנים אותו ב"לויבאוויטש".

שער ג.

ניגוני התועדות חסידים (ק—קל)
הנק' „פארברענגענס“.

נושא הדיבורים, בעת מסבות והתועדות החסידים
הנק' „חסידישער פארברענגען“, הוא בעניני חשבון
הנפש, התעוררות לקביעות עתים לתורה, עבודת
התפלה ותקון המדות לפי רוח החסידות. זקני החסי-
דים מספרים סיפורים תוכניים מהרביים הק'
וחוזרים על דבריהם ופתגמיהם, שצריכים לימוד
והוראה למעשה. חלק גדול בהתועדות כזו לוקחים
הניגונים, הפותחים שער להתעוררות הלב והתפעלות
הנפש. בעת התועדות בוחרים בעיקר בניגונים
רציניים ולבביים, החורשים את תלמי הלב ומגלים
את עמקי הנשמה וכיסופי לאור האלקי.

ניגון ק.

אך לאלקים דמי נפשי.

תנועות הניגון הזה משמשות כעין גשר, המעביר
את האדם מגשמיותו וחילונותו לאוירה מעולה
וסביבה של קדושה. מבבא לבבא מתגבר הרגש,
שמפשיר הכפור והגלידה ומחמם הנשמה בגעגועים
של מעלה. הניגון הזה מצא חן מיוחד לפני כ"ק
אדמו"ר שליט"א ושרים אותו עפ"י רוב בתחלת
כל התועדות ביו"ט ויומי דפגרא.

ניגון קא.

צמאה לך נפשי.

ניגון חבד"י ישן מחסידים הראשונים שבתקופת
החב"ד. חציו הראשון מושר בתיבות הפסוק צמאה
וגו', וחציו השני בתיבות שפת רוסית, אשר תוכנו:
תביעה להיצה"ר ונפש הבהמית, ומכנה אותם בשם
בן כמר שוטה שנסע ליומא דשוקא — „יאריד“ —
בהעיר הגדולה, ואינו קונה ואינו מוכר, רק עושה
מריבה (בין ישראל להקב"ה). הניגון הזה כולו
אומר שירה וגעגועים.

ניגון קב.

חשב אנוש עד דכא.

ניגון חבד"י ישן המעורר לתשובה.

מוהר"ש, אחריו הי' החזן ר' ראובן וואַראַבייציק,
ואח"כ החזן ר' יחיאל האלפערין.
החזן ר' איסר הי' מתפלל ה"עבודה" דיוהכ"פ
בנעימה ובדביקות ובעת שהי' אומר „והכהנים" היו
דמעות וטפות זעה נוזלות מעל פניו.
הוד כ"ק אאמו"ר מוהר"ש הי' מתפלל ביוהכ"פ
בחדרו הסמוך לביהמ"ד, אמנם בעת שהחזן אמר
„והכהנים" נכנס לביהמ"ד ועזר בהניגון „סקאר-
באווע" הידוע.

הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק¹⁾ בעת אמרו תפלת
„עבודה" היו דמעות נושרות מעיניו על הרצפה
והיו שומעים ממנו כל תיבה ביחוד, בעת עזרו להחזן
באמירת „והכהנים". פעם אמר תיבת „מפורש"
בפ"ע ופ"א „מפורש יוצא" ביחד — היינו החילוק
בההפסק, אין דעם אפשטעל. —

ר' יחיאל האלפערין החזן, הי' שנים רבות
חזן בעיר מאסקווא. בשנת תרמ"ד נסע הוד כ"ק
אאמו"ר הרה"ק²⁾ למאסקווא ור' יחיאל שימש אותו
ואז למד הוד כ"ק אאמו"ר הרה"ק לר"י את גוסח
הנגינה המקובל בתפלת ימה"נ: „עלינו", „והכהנים",
„אתה כוננת", „סלח לנו", „כי אנו עמך", ההפסק —
דעם אפשטעל — באמירת „וכך הי' מונה אחת" וכו'.

קטע משיחת יום ש"ק חוהמ"ס תש"ד.

דער אַלטער רבי האָט אויסגעלערענט דעם
פעטער רב"ש³⁾, ווען ער איז נאָך געווען אַ קינד
פון זיבען-אַכט יאָהר אַלע תנועות וניגונים פון די
נוסחאי התפלה, וואָס מ'רופט „סקארבאָוע", און
שטענדיג האָט זיך דער פעטער רב"ש מצטער גע-
ווען, וואָס ער האָט פאַרגעסען איין תנועה אין תפלת
ימי הנוראים, וואָס דער אַלטער רבי האָט איהם גע-
לערענט, וואָס האָט געשטאַמט פון שיר הלויים
במקדש.

ניגון צז.

ידעתי ה' כי צדק משפטיך.

המנהג בלויבאוויטש, שהחזן אומר בקול רם
הפסוקים ידעתי וגו', אחר אמירת תפלת „הנני"
וקודם הקדיש שלפני מוסף בב' ימים דר"ה ויוהכ"פ.
החזן ר' יחיאל האלפערין — ראה אדותו בההקדמה
לשער זה — הי' מנגן הפסוקים האלה בניגון הזה.

ניגון צח.

ניגון קודם קדיש מוסף לימים נוראים.

הניגון לקדיש שלפני מוסף ב' ימים דר"ה
ויוהכ"פ, כפי שמנגנים אותו ב"לויבאוויטש", מיסודו
של החזן ר' יחיאל האלפערין.

(25) ראה שם נ"י 25.

יש טובלים הרבה פעמים (בעריוהכ"פ). פעם א"ל אדנ"ע ע"ז: אל תצדק הרבה, א' ... צופיל דארפן ניט זיין.

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ בעמידה בל"נ. ובהתרת נדרים ער"ה כיונו ביחוד ע"ז. אדנ"ע הי' מפרט זה מיט די קליינע וערטערלאך. אבל חפץ שתהי' עדת המתירים ברחוק קצת כדי שלא ישמעו.

הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה על צפורני גודלי ידי ורגלי אח"כ על צפורני גודלי ידי ורגלי וכלי נגוע לרצפה במצח. אם א"א טוב יותר להשען במצח על האגרוף. בכלל, ע"פ קבלה, צ"ל הפסק בין המצח והרצפה: הטלית, האגרוף...

רנ"א זכורני שאדנ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקודש. נשען על ידו. ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוציוהכ"פ הי' פארבריינגען עד הבוקר. משם הלכו לטבול. אמר דא"ח המשך לתקעו רנ"א. ורייד: והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים. אם היו שומעים. שלא הכל שמעו. און דער דערהער איז דא איצט אויך. ונופלים ע"פ. מען פאלט באַ זיך אַראפּ ואס מ'האט אַ פנים. הי' ע"ד שיחה. המסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם. רק די עלטערע האבען געהאַט דרך ארץ. רז"א לא הי' נוכח.

קרה שאדנ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש. מניח המחזור בתוכו. קרה שהוא כרע והצבור כבר אמר הסליחות.

עד רנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' פארבריינגען במוציוהכ"פ. בכלל מרנ"ד נשתנה בכמה ענינים.

מוזכר בשנים הראשונות: קונטרס הצדקה, ההשכלה, התפלה (ולא זהו מתר"ס) העבודה. ולא ראיתים.

הי' זמן אַז ער האט געברענגט.

רצ"ה. סוכות

נ"כ. בשעת נ"כ כשאומרים תיבת יברוך המתברך ראשו באמצע. ד' — מיסב לימינו שהיא שמאל המברך. וישמרך — באמצע. יאר — לשמאלו שהיא ימין המברך. וכו' שלום — באמצע. ע"פ קבלה. אמירת רבש"ע — בשעה שהכהנים מנגנים דוקא. כשאומרים וישם וכו'

כא. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א אמר:

יש טובלים הרבה פעמים (בערב יום הכיפורים). אבל אדמו"ר נ"ע לא נהג כן⁷⁶. ופעם אמר לי אדמו"ר נ"ע על זה: אל תצדק הרבה, א... צופיל דארפן ניט זיין.

כב. עוד אמר:

כל התפלות דר"ה ויוהכ"פ — בעמידה, אבל בלי נדר⁷⁷. ובהתרת נדרים ערב ר"ה כיונו ביחוד על זה — שמנהג טוב זה לא יהי' בתורת נדר.

אדנ"ע הי' מפרט ענין זה בדיבור, מיט די קליינע וערטערלאך, אבל חפץ שתהי' עדת המתירים בריחוק קצת, כדי שלא ישמעו.

עוד אמר:

סדר הכריעות כשהייתי בריא: בתחלה⁷⁸ — כורע אני על ברכי וסומך על צפורני גודלי ידי ורגלי, אח"כ — להשתחוואה — מתקומם מברכי ונשאר עומד רק על צפורני גודלי ידי ורגלי, וכלי נגוע לרצפה במצח.

והוסיף: אם אי אפשר להשאר להתקומם מהברכיים ולהשאר לעמוד רק על צפורני גודלי ידיים ורגלים בלי לנגוע לרצפה במצח — טוב יותר להשען במצח על האגרוף מאשר לעמוד על הברכיים. בכלל, ע"פ קבלה, צריך להיות הפסק בין המצח והרצפה: ע"י הטלית, האגרוף...

כג. כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א סיפר:

בשנת תרנ"א⁷⁹, זכורני שאדמו"ר נ"ע עמד כל ליל יוהכ"פ אצל ארון הקדוש, נשען על ידו, ולא נשמע ממנו כל הגה. אח"כ במוצאי יוהכ"פ — הי' פאָרבריינגען עד הבוקר, ומשם הלכו לטבול.

(76) ראה גם סה"ש תש"ה ע' 21. "יומן" [תשרי] תרצ"א ("רשימות" חוברת ד' ע' 17).

(77) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סתרי"ט סט"ר-טז.

(78) הלשון בגוכתי"ק — צע"ק. וראה "יומן" הנ"ל (ע' 10), ועפ"ז פוענח כאן.

(79) ראה גם ר"ד מסעודת מוצאי יוהכ"פ תרפ"ט ס"א (סה"ש תרפ"ט ע' 25).

באותה התוועדות, אמר אדמו"ר נ"ע דא"ח — המשך לד"ה תקעו תרנ"א⁸⁰.

והי' גם רייד (שיחה), ובה פירש הנוסח ד"והכהנים והעם וכו'" ב"סדר עבודה" דיוהכ"פ:

"והכהנים והעם וכו' כשהיו שומעים" — "כשהיו (כאשר היו) שומעים", היינו, אם היו שומעים, כיון שלא הכל שמעו. און⁸¹ דער דערהער — איז דא איצט אויך.

"ונופלים על פניהם" — מען פאלט באַ זיך אַראפּ ואס מ'האט אַ פנים.

הדיבור בענין זה הי' ע"ד שיחה, היינו, שהמסובים נכנסים לתוך דבריו, משיבים עליהם, ורק די עלטערע האבען געהאַט דרך ארץ שלא להכנס לתוך דבריו כו'.

דודי רז"א (אחיו של אדמו"ר נ"ע) — לא הי' נוכח אז.

כד. עוד סיפר כ"ק מו"ח אדמו"ר שליט"א:

קרה שאדמו"ר נ"ע התפלל נעילה בתוך ארון הקודש, היינו, שהי' מניח המחזור בתוכו.

קרה גם שאדמו"ר נ"ע האריך בתפלת המוסף דיוהכ"פ, כך שהוא רק כרע, והצבור כבר אמר הסליחות.

כה. עוד סיפר:

עד שנת תרנ"ד (ולא הוא בכלל) הי' אדמו"ר נ"ע נוהג פאַרבריינגען במוצאי יוהכ"פ.

בכלל משנת תרנ"ד נשתנה הסדר אצל אדמו"ר נ"ע בכמה ענינים⁸².

כו. עוד אמר:

מוזכר בשנים הראשונות של אדמו"ר נ"ע שכתב כמה קונטרסים:

(80) ההמשך — שנדפס בסה"מ תרנ"א בתחלתו (עד ע' נג) — כולל ה' מאמרים. שנים מהם (והנהגה כ"ז הוא בחי' פני המשפיע, וביאור הענין הנה אמרו רז"ל אמרו לפני מלכיות) — ללא תאריך, וכנראה שא' מהם הוא המאמר שנאמר במוצאי יוהכ"פ.

(81) = שמיעה זו, במובנה הרוחני — ישנה גם כיום.

(82) ראה גם "יומן" הנ"ל (ע' 19): "בכלל אפשר לומר שהתחיל לנהוג נשיאותו לגמרי מר"ה רנ"ד".

(ב) על כללות הענין, כתב:

וג"ז הוא היחידי ששאל זה [הפי': 1] דין בשו"ע יו"ד. 2) ענין המובן ע"פ משנ"ת בתניא בענין צדקה (3)

[3] במכתבו כתב: "וגם אני היתי מתקשה בענין הפשוט, שכ"ק אמר אז כי אינו שייך לעוברות יען במן רק טעם ולא ריח ולעוברות קשה הריח, וכמו שמצינו בחז"ל. אבל שם קשה הריח לדבר שאין משיגים מפני התאווה, וכאן קשה לעוברות ולמניקות מפני הילד, שילד רק קשה דבר קשה כמו קשואים. וא"כ אף שאין לו ריח ג"כ קשה למעוברות מפני הטעם אף שאין לו ריח, כן לכאורה".

כ"ק אדמו"ר שליט"א מחק את התיבות "וכמו ש", וכתב:

[ולעוברות קשה הריח] שזה [מצינו בחז"ל] מפורש (במשנה)

רד

[סיון, תשכ"ח]

מענה לר' אברהם יוסף יפה (לקו"ש חכ"ג ע' 547. ס' "Mr. Manchester" ע' 193):

[1] במכתבו כתב – בקשר לנאום שנשא – אשר נאומו הי' בלתי מסודר.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

1) נאום ברבים – מטרתו השפעה על השומעים, וכיון שהם שבעי רצון – הושגה המטרה. ובאם הנואם איננו שבע רצון – מעלה נוספת – שהצלחתו לא הביאתו לגאווה וכיו"ב.

[2] למכתבו צירף חוברת מסויימת, וממון לצדקה.

מענה כ"ק אדמו"ר שליט"א:

2) הצריך לאשר להשולח? (באם הן – מהותו, שמו בלה"ק, באיזה לשון?)

3) קבלה.

עניני טומאה, וי"ל שזהו גם הכנה צו דער שלימות הטהרה לע"ל⁶⁴, כולל דורך דעם וואָס „אמור גוי ואמרת" – „להזהיר גדולי על הקטנים".

ונוסף צו דער זהירות (להזהיר) פון היפך הטהרה, האָט אַ כהן געדאַרפט טאָן זיין עבודה בביהמ"ק (קדושה) אָנגעטאָן אין די בגדי כהונה, וועלכע זיינען געווען „לכבוד ולתפארת" (שלימות בגשמיות). ועפ"ז יש לבאר, פאַרוואָס אַ כהן ששימש „מחוסר בגדים" איז עבודתו פסולה⁶⁵, „בזמן שבגדיהם עליהם כהונתם עליהם, אין בגדיהם עליהם אין כהונתם עליהם" – אע"פ וואָס ענינם⁶⁶ פון די בגדי כהונה איז געווען (בעיקר) „לכבוד ולתפארת" (וואָס דאָס איז לכאורה ניט אַזוי נוגע צו דער עצם עבודה)? נאָר שלימות העבודה אין משכן באַשטייט דערפון אַז דאָס זאָל זיין בתכלית השלימות וההידור „לכבוד ולתפארת", אויך בגשמיות כפשוטה – אויפן שענסטן און בכבוד'סטן אופן בכל ביז – בגשמיות העולם, מ'נוצט אויס פאַר דער עבודה אין קדושה אַלע מעגלעכ-קייטן פון עוה"ז.

ובשלימות – איז דער ענין הכהונה באַ דעם כהן גדול (וועלכער האָט געטראָגן שמונה בגדים).

ועפ"ז אולי יש לומר הטעם פאַרוואָס

(64) כמ"ש (יחזקאל לו, כה) „וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם גוי".

(65) תצוה כת, ב.

(66) משנה זבחים טו, ב. רמב"ם הל' כלי המקדש פ"י ה"ד.

(67) זבחים יז, ב. וש"נ. רמב"ם שם. וראה בכ"ז אנציקלופדי תלמודית ערך בגדי כהונה (ע' שלג).

וש"נ.

(68) ראה רמב"ן עה"פ (תצוה שם) „ועשית בגדי

קדש גוי לכבוד ולתפארת": שיהי' נכבד ומפואר במלבושים נכבדים ומפוארים. ואכ"מ.

ביז מלכות שבגבורה און מדת התפארת ביז מלכות שבתפארת] – דער נצחון איבער דעם (העלם והסתר פון) גלות, ביז נצח שבנצח, און הוד שבנצח – די שיינ-קייט אין דעם נצחון, און יסוד שבנצח – דער יסוד וקביעות פון דעם נצחון, ביז מלכות שבנצח – דער נצחון פון מלכא משיחא כגאולה האמיתית והשלימה.

ח. אָנהויבס פ' אחרי רעדט זיך וועגן עבודת אהרן כהן גדול בקדש הקדשים – „בזאת יבוא אהרן אל הקודש גוי".

אַ מעין ודוגמא צו דעם מצב הגאולה איז – דער כהן גדול אין קדש הקדשים: קדש הקדשים איז דער הייליקסטער אָרט אין דער וועלט. אַן אָרט וואו עס האָט מאיר געווען אלקות בגלוי (אַן העלמות והסתרים). צוזאַמען דערמיט איז דאָס געווען אַ מקום גשמי בעולם הזה, און דער כהן גדול איז דאָרט אריין אַלס אַ נשמה בגוף [ניט ווי ס'איז געווען באַ נדב ואביהוא, רצוא בלי שובי].

מעין זה איז געווען באַ יעדער כהן, וואָס צוזאַמען דערמיט וואָס „הכהנים הובדלו... שנאמר" ויכדל אהרן להקדיש קדש קדשים" (למעלה מעולם) האָט ער געטאָן זיין עבודה דוקא אַלס נשמה בגוף אין עולם, אַן עולם וואו ס'איז דאָ אַן אָרט אויף היפך הטהרה – און דוקא דאָרטן איז ער מקיים דעם ציווי (בריש פ' אמור) „אמור אל הכהנים בני אהרן ואמרת אליהם לנפש לא יטמא בעמיו". וואָס שלי-מות ענין הטהרה וועט זיין בגאולה האמי-תית והשלימה [ומעין הכנה לזה איז אויך דאָ בזמן הגלות, אַז כהנים זיינען נזהר פון

(60) טז, ג.

(61) ראה לעיל ע' 496. וש"נ.

(62) דה"א כג, יג.

(63) רמב"ם הל' כלי המקדש רפ"ד – מפסחים

קד, א.

עס זיין בגאולה האמיתית והשלימה⁷⁴.
ובמילא האָט יעדער איד אַ שייכות – אַלס
נשמה בגוף – צו דער קדושה פון קדש
הקדשים (שלימות הקדושה). וכפס"ד ה'
רמב"ם⁷⁵, „לא שבט לוי בלבד אלא כל איש
ואיש . . . אשר נדבה רוחו אותו . . . ה"ז
נתקדש קדש קדשים כו"י.

וע"פ מדרש הנ"ל, אַז „בכל שעה שהוא
רוצה ליכנס יכנס", י"ל אַז יעדער איד
האָט בכח (ווי ער שטייט למטה אַ נשמה
בגוף) צו זיין בדרגת „קדש הקדשים", וי"ל
אַז אַזוי וועט זיין בפועל לעתיד לבוא.

[יומיתק ע"פ דער סיפור אין נביאים⁷⁶,
אַז בזמן הסכנה האָט יהושבע באַהאַלטן
יואש'ן (וואָס ער איז געווען מזרע
הממלכה) און מניקטו „בחדר המטות"⁷⁷,
„בעליית בית קדשי הקדשים"⁷⁸, „ויהי
אתה בית ה' מתחבא שש שנים גו"⁷⁹. וואָס
דערפון איז מובן, אַז זייענדיק אין קדש
הקדשים האָט ער דאָרט געהאַט אַלע זיינע
צרכים גשמיים: אכילה ושת' ושינה⁸⁰.
ויש לומר, ווייל באמיתית הדברים איז
מקומו פון יעדער איד אין קדש הקדשים
(ווי עס וועט זיין בגלוי בגאולה האמיתית
והשלימה). נאָר דאָס איז נתגלה געוואָרן
בפועל – דורך דער ירידה (סכנה), ע"ד
ווי דער עילוי הגאולה קומט דורך דער
עבודה אין „גולה"].

ווי פאַרשטאַנדיק אויך פון דעם ציווי
(ונתנת כח) בהתחלת פ' קדושים [די

דער כהן גדול דאַרף זיין „גדול מאחיו . .
בעושר"⁸¹ – ווייל די שלימות הקדושה
פון כהן גדול איז פאַרבונדן דערמיט אַז
דאָס ווערט נמשך מיט שלימות בכל ביו
אין גשמיות העולם (עושר).

וע"פ המבואר אין מדרש (ע"ה"פ „בזאת
יבוא אהרן")⁸², „בכל שעה שהוא (הכהן
גדול) רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר
הזה" („בזאת") – יש לומר, אַז מקומו ה'
אמיתי פון דעם כהן גדול איז אין (דרגת)
קדש הקדשים, און אַזוי וועט זיין בגלוי
בגאולה האמיתית והשלימה ווען עס וועט
זיין שלימות האדם והעולם וביטול כל
ענינים הפכיים (משא"כ לפני זה איז מען
ניט קיין כלי אויף דעם „בכל שעה"). וואָס
דעמולט וועט זיין די שלימות הגילוי פון
המשכת קדושה בגלוי למטה (אין בית ה'
מקדש השלישי), אַ דירה לו יתברך בתח'
תונים, כנ"ל.

ט. אַזוי ווי אַלע עניני תורה (מלשון
הוראה⁸³), איז אין דעם אויך דאָ אַ הוראה
פאַר יעדער איד:

אַלע אידן זיינען „ממלכת כהנים"⁸⁴,
„כהנים גדולים"⁸⁵, ובגלוי ובשלימות וועט

(69) יומא יח, א. וש"נ. רמב"ם שם רפ"ה.

(70) ויק"ר פכ"א, ז. ועוד.

(71) ראה רד"ק לתהלים יט, ה. ס' השרשים שלו
ערך ירה. גו"א ר"פ בראשית (בשם הרד"ק). וראה
זח"ג נג, ב.

(72) יתרו יט, ו. וראה זבחים יט, רע"א (בהמשך
להסוגיא ע"ד בגדי כהונה): „זימנא חדא הוה
קאימנא קמי' דאיזגדר מלכא והוה מדלי לי המיינאי
ותיתי' ניהלי' ואמר לי ממלכת כהנים וגוי קדוש
כתיב בכור", וצריכין אתם לנהוג עצמכם בתפארת
של כהנים" (פרש"י שם).

(73) ראה בעה"ט ע"ה"פ. וראה גם אגדת
בראשית פרק עט (פ). – וי"ל השייכות ד „ממלכת
כהנים" ל „כהנים גדולים", כי כהן גדול הוא מלך
שבכהנים, „ראש לכל הכהנים" (ל' הרמב"ם שם
פ"ד ה"ב).

(74) ראה בעה"ט שם: ולעתיד לבוא תחזור להם

כו'.

(75) הל' שמיטה ויובל בסופו.

(76) מלכים ב' יא, א ואילך. דברי הימים ב' כב,

יא ואילך.

(77) מלכים שם, ב. דה"י שם.

(78) פרש"י ע"ה"פ.

(79) מלכים שם, ג. דה"י שם, יב.

(80) וראה גם שיחת ליל ד' דחג הסוכות שנה זו.

מכל הנשמות שבישראל מעולם ועד עולם".

וע"פ הוראת אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע הידועה⁹¹, אז "עניני עבודה שיכולים לקשר בדברי התניא . . מותר לדבר ול-הרחיב בהם הדבור" (אע"פ וואס אזוי איז דא די זהירות אין זאגן פירושים בספר התניא⁹²) – איז עד"ז מובן בנד"ד: כדאי ונכון צו מבאר זיין א הוראה פון שם בעל הארציט – בשעת דאס קען צוגעבן אין יראת שמים און עבודת ה'.

"ישראל⁹³ – דער שם הכללי פון אידן (כנ"ל) – האט אין זיך צוויי ענינים הפכיים לכאורה: (א) "ישראל" איז ר"ת "יש ששים ריבוא אותיות לתורה⁹⁴", וואָרום עס זיינען דאָ ששים ריבוא נשמות ישראל כלליים (און יעדערע פון זיי טיילט זיך אויף ששים ריבוא נשמות פרטיים⁹⁵), און יעדע נשמה איז כנגד איין אות פון די ששים ריבוא אותיות לתורה, וואָס דער אות איז זיין מקור החיות כו'. און (ב) "ישראל" איז על שם "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל⁹⁶".

דער ענין פון "שרית עם אלקים ואנשים ותוכל" באַווייזט אויף דער עבודה און מלחמה נגד העולם – "עם אלקים" (שרו ומלאך של עשו⁹⁷), "ואנשים" (עשו ולבן⁹⁸) – וואָס דאָס איז לכאורה פונקט פאַרקערט פון דעם וואָס "ישראל" איז ר"ת יש ששים ריבוא אותיות לתורה, ווי

פרשה וואָס מ'האָט געלייענט דעם שבת צוזאַמען מיט פ' אחרי⁹⁹ – "קדושים תהיו כי קדוש אני": זייענדיק א נשמה בגוף בעוה"ז הגשמי (וואָס דאָרטן איז שייך דער ציווי פון "קדושים תהיו, הווי פרו-שים¹⁰⁰)

– שטייט א איד אין א מצב של קדושה, ביז די קדושה הכי נעלית פון קדושתו של הקב"ה, כפירוש החסידות¹⁰¹ אויף דרשת חז"ל¹⁰², "כול כמוני, ת"ל כי קדוש אני" – "יכול כמוני" בניחותא, בדרגת הקדושה פון "קדוש אני".

י. ויש לקשר כל זה אויך מיט דעם שם בעל הארציט¹⁰³ פון י"ג אייר¹⁰⁴ – ישראל אריה ליב.

ובהקדים, אז אע"פ וואָס דאָס איז לכאורה א שם פון אן איש פרטי, האָט דאָס א שייכות מיט אַלע אידן¹⁰⁵ (וואָרום אַלע אידן זיינען א מציאות אחת, קומה אחת שלימה¹⁰⁶). ובפרט אז שמו הראשון איז ישראל – דער שם כללי פון יעדער איד און אַלע אידן [וכידוע¹⁰⁷ אויך אז נשמת יעקב (וואָס שמו איז ישראלי¹⁰⁸) "כלולה

(81) פרש"י ר"פ קדושים.

(82) ראה מאור עינים עה"פ (מו, ב). אה"ת עה"פ.

(83) ויק"ר עה"פ (פכ"ד, ט).

(84) כן נקרא ("ארציט" באידיש) גם בספרים שבלשון הקודש. וגם אצל אחבנ"י הספרדים (שאנ"מ מנינים שפה זו). ולפעמים מוסיפים הפירוש בלה"ק: "יום השנה".

(85) הו"ח עוסק בצ"צ רב פעלים וכו' ישראל ארי' ליב, אחיו של – יבלח"ט – כ"ק אדמו"ר שליט"א. נולד ג' (?) סיון תרס"ט. נפטר י"ג אייר תשי"ב. המו"ל.

(86) ועאכריכ עם יוצאי חלציו ש"י.

(87) לקו"ת ר"פ נצבים. וראה תניא פל"ב (מא).

(א): כולן מתאימות ואב"א לכולנה כו'.

(88) אגה"ק ס"ז.

(89) ישלח לב, כט.

(90) אגרות קודש שלו ח"ב ע' תשכ. וש"נ.

וראה גם ס' השיחות תשיב ס"ע 83 ואילך.

(91) ראה במקומות שבהערה הקודמת.

(92) ראה גם (באופן אחר) שיחת ש"פ אחרי-

קדושים, י"ג אייר תשמ"ה. שיחת פסח שני תשמ"ז.

(93) מגלה עמוקות אופן קפו.

(94) ראה תניא פל"ז (מח, א).

(95) ב"ר פע"ז, ג. פרש"י ישלח לב, כה.

(96) פרש"י עה"פ.